

ПРОТИАЛЬКОГОЛЬНА БІБЛІОТЕКА.

АЛЬМАНАХ

**ТОВАРИСТВА »ТВЕРЕЗОСТЬ« ПРИ ДЕРЖ.
РУСЬКОЙ ГИМНАЗІЇ В БЕРЕГІВІ.**

**РЕДАКТОР:
ПРОФ. К. ФЕДЕЛЕШ.**

1929/30. ШКОЛ. РОК.

ДРУКАРНЯ »СВОБОДА« В УЖГОРОДЪ 1931.

ПРОТИАЛЬКОГОЛЬНА БІБЛІОТЕКА.

АЛЬМАНАХ

**ТОВАРИСТВА »ТВЕРЕЗОСТЬ« ПРИ ДЕРЖ.
РУСЬКОЙ ГИМНАЗІЇ В БЕРЕГОВѦ.**

**РЕДАКТОР:
ПРОФ. К. ФЕДЕЛЕШ.**

1929/30. ШКОЛ. РОК.

ДРУКАРНЯ »СВОБОДА« В УЖГОРОДѦ 1931,

ПЕРЕДНЕ СЛОВО.

Коли минувшого шкôльного року берегôвска г мназіальна молодь згуртовалася в протиалько-гольне товариство: »Тверезостъ«, поставила со-бъ мету: чрез здержаність проти алькогольних напиткôв усовершати жите власне и се стремлѣ-не дальше ширити, головно межи молодежою и таким чином здобувати красшоѣ долѣ. Тут маємо примѣтити, що алькоголизм уважаємо найбôльшим ворогом нарида нашого. А проти ворога треба нам боротись. Ми пôднесли прапор бѣлый. Подув нових часôв, подув нових замислôв повѣ-ває ним. Идѣм вперед, все вперед, молодцъ, за тым прапором! Ми идемо шляхом гарнїйшого житя. Наша мста: моральний, здержанівый, ідей-ний, благорôдный, освѣщенный, щасливый, пôд-карпатский-руський нарôд!

Думками такими перенятъ, порѣшили мы зладати отсю книжочку нашу, щобы обряхунок дати про нашу рôчну дѣяльнôсть и щобы и на дале гуртовати шкôльну молодь около прапора нашо-го. Най буде отся книжочка першою весновою ластовочкою, яка весело щебечучи залетить до кождоѣ школы, до кождоѣ хаты на Пôдкарпатю, де лиш с молодс серце, яке тужить за гарнїй-

щим житєм-бытєм люду нашого.

Мы домагаємося за чистою, здоровою душою в чистом, здоровом, крѣпком тѣлѣ. В сем домаганю найбóльше перешкоджує нам алькоголизм. Геть одже з алькоголом, сим грôзним демоном, який катом заковав душу, тѣло наше в пута хороб, зломив силы, здавив красиць намѣры, затемнив чистий збр, деморализовав публичне жите, дегенеровав цѣлѣ поколїня, зкалѣчїв, зкри- вив народну душу нашу.

Мы идемо в бой з Божіим іменем, крѣпкою вѣрою в побѣду. Свѣжий подув, новых часôв зове нас.

Молодцѣ, вперед!

Редактор.

Дорогъ моя сыны в Христъ!

С великою радостію привѣтствую вашу идею, что хотите поставиться в боевой ряд против страшного ворога: алкоголя. Дѣйсно кто хоче: *omnia restaurare in Christo*, має почати свою работу от молодежи. Душа молодежи есть благодарна, пнеся в гору, невинна и идеальна, як раз способна в подходяча до борьбы за идеальнѣ цѣли. Колись из молодых дѣтей гуртовали крестоносное войско, чтобы ними завойовати »святу землю«, думаючи, что для такой святой цѣли лиш невиннѣ, молодѣ души суть способнѣ. Днесъ молодежь має сю крестоносну войну провадити дома, боротися против модерного поганства, против безбожія свѣта, против грѣшных звычаев людей.

Менѣ, як архіерею нашего подк. руського народа, серце болить, коли виджу, як знищив и нищить алкоголь и материально и морально наш добрий, честный и богобойный народ. Колись на Верховинѣ жив народ вдоволеный и богатый, а днесъ корчмы здѣлали их бѣдными и жебраками. Колись на широких улицах верховинских сел руськѣ хижи стояли а теперь тѣ руськѣ хаты скромно уступили в зад и приперлися до высоких гор и до густых хащ. Колись церкви нашѣ повнѣ были богобойным народом а днесъ многѣ мѣсто церкви идутъ до корчмы и безбожными бе-

сѣдами, лайками и пянством оскверняютъ Богу посвященну святу недѣлю. Паленка отровила и сердце и душу русина, здѣлала его рабом и калькою и дала ему в руки жѣбрацку палицу.

Молодѣ моѣ! Станьте апостолами борьбы против алкоголя! Своим добрым примѣром и своими мудрыми и смѣлыми словами! Най загомонять от вашего громкого слова высокѣ Карпаты и най учують люде ваш бойовий оклик: »Гет с алкоголом!« И най прочуняться русины из летаргичного сна и пробудятся до красшого, здоровѣйшого житя.

На сю вашу дѣйсно апостольску дѣятельность вдячно дам мое архипастырское благословеніе и в сей борбѣ с вами буду душою и сердцем.

Ужгород, 8. VI. 1930.

† *Петр*
епископ.

Гимн тверезости*).

Проч з пянством, що вбиває
Душу, тѣло — в грб веде...
Корчму кождый най минає,
И тверезый все буде!

Од пянства, руськъ дѣти,
Одречъмся, поки час,
Кто на Руси хоче пити,
Той не має мѣсця в нас.

Таж мы нынѣ вже не темнѣ,
Не дамося ворогам,
Всѣ покусы надаремнѣ,
Не потребна корчма нам!

Мы тверезъ, повнѣ силы,
Геть пянство проженем,
Що пропили тѣ, що пили,
З рук противных одберем!

Проч з пянством! Змій то лютий,
Не повстане бôльше тут,
Русь твереза мусить бути,
И тверезый руській люд!

Не поскупить Бог опѣки,
Если дружно всѣ пойдем,
Проч з пянством, проч на вѣки!
Мы тверезъ все будем!

*) Нечатано в книжочцѣ мисійной 1906. р. в Перемышлѣ.

Наш найбóльший ворог и наша молодеж.

Многъ не знаютъ, а ще бóльше людей не хотятъ знати, що найбóльший ворог людини є — алькогол. А се головно стоить и у нас, русинов пôдкарпатських, бо чиста правда, що єсли бы мы постояли проти алькогола, тодъ другъ вороги нашъ не мали бы такоѣ легкоѣ задачъ, абы нас побѣдили. Но мы самъ готовимо дорогу нашим непріятелям до побѣды, алькоголом передаме и продаємо нашъ маєтки, хаты, газдество, физичнъ и моральнъ силы, пропастимо щастя так сеземне, як и вѣчне. Історичним фактом є, що одно племя індіянов в Америцѣ протягом десять років из 80.000, т. є. вбсѣмдесять тисячб зменшилося на 2.000 т. є. на дватисячъ вôд того часу, як »бѣлый чоловѣк« познакомив їх з горъвкою. В Канадѣ голова чѣпѣва індіянов сяк говорив англійському министру: Мы колись многъ були, наша була цѣла высша Канада и жилисьмо з польованя и рыболовства. Но бѣлѣ, якъ прийшли сюды, обы торговлю вели з нами, познакомили наших батькôв з горъвкою; сим похудобнѣли и похворѣли нашъ люде, многих погубила, доки так упало наше число. (Др. Григер Миклош: А лелкіпастор аз јантіалкоголіzmуш солгалатабан, Будапешт, 1912. (Сент Іштван таршулат) лап 69). А що не лиш межи дикими народами, но и межи культурными правъ так пустошить алькогол, то без жадноѣ сунереки указує и наша Пôдкарпатська Русь; кождому легко убѣдитися о сем, лиш треба му перейти нашъ

околицѣ, посмотрѣти наш бѣдный народ, єго мѣзерный живот и не можливо не увидѣти, що од дѣтства привикли до алькоголу, алькоголом росте, алькоголом живе и з тим умирає, и що всю єго бѣду и нещаствія причинив и причинить тот самый алькогол, хоть яким именем зовутъ го: паленкою, горѣвкою, вином, мандрою, пивом и т. д.

Но, може подумає дахто: се прибольшованя! Та дай Боже! обы так було, но на жаль, се чиста правда! Смотрѣм лиш. Та ци не звычаем є в наших головно верховинских селах, що многораз и саму ще плекану дѣтину напоють горѣвкою, обы скроще заспала и не плакала; дають ъм хлѣб замачаний в паленку, обы смачнійший був; фриштик подають ъм из горївки; колько є родичов, якъ в своїй слѣпотѣ радуються над тым, що ъх 4—5 рôчна дѣтина напєся паленки и весела, скаче, танцює, спѣває — напита и пяна; а другъ же хваляться тым, що ъх дѣти пють и не шкодить ъм напой; суть мѣста, де коли лиш прийде паленка на стôл, толькораз и дѣтям подають пити родичъ, сродники, або гость. Коли ростуть дѣти, колько є таких родичов, що самъ поведуть з собою дѣтей своїх до корчмы; и там ще силують ъх, обы пили. Колько раз дають принести паленку из дѣтими своїми и що дѣтвак уже покоштує паленку и выпе трохи идучи до хаты, о том и не чудуються. Що єсли дѣтина блѣда, хвора, головно коли розболить ъй жолудок, або що подобне, та розумѣєся, що лѣчать и гоять з — горївкою! А коли прийде свято, празник, рôчный вѣдпust церкви и так дале,

та натурально пють паленку и гостяться и — напиуться. Що так выхована молодь що робить? Та се указують тотъ сѣльскѣ битки (бійки), о яких знали бы говорити полѣцисти, жандарми, та не раз крѣмѣнальнѣ процеси и нашѣ тюрмы, де нашим русинам подають потому квартиру — бесплатно! А що по такої молодости потѣм дуже легко одплине батьківський маєток, ораницѣ, и сама хата, то натурально и се указує потѣм поземельна книга (телековня); а за потрачене здоровля и силы доказ подають шпѣталѣ, де велике число таких хворых и таких хворт є уже, якъ причинив — алькогол! Та ци не так є?

Та се страшный образ. А найгірше то, що дѣйсно так є, чиста правда!

Та туй помочи треба, кождому нужно ъмитися до працѣ, хто лиш якось — хоть и мало — любить наш пôдкарпатський руський народ. Не потрѣбнѣ нам на только лиценци на корчми, як — товариства антіалькоголичнѣ и хто зробить, що може, в сем напряму и в сем дѣлѣ, заслужить почитаня и подяку. А почати треба кождому там, де стоить, на той посадѣ, в том окружено, межи тими, мѣж котрими поставлен працує и довжин працювати и хоть мало що зробить, однак выполнить свою повинність, як вѣрный русин нашего Пôдкарпатя.

Однак, обы побѣдити алькоголизм, обы запановати над ним, до того потрѣбно сю працу и роботу начинати вѣд молодежи, мож казати вѣд домашнього выхованя, бо ишак не удастся перемочи и знищити нашего найбільшого ворога и

найопаснѣйшого непріятеля, бо як начинається вѣд колыски и вѣд домашнього выхованя, так само и боротьба довжна там само начинатися.

Вѣд самоѣ хаты родичов треба научити нашу молодь, обы знала и нигда не забула, що найбѣльший ворог нашого Русина є алкоголь, який зробить єго калѣкою, по душѣ и по тѣлу дає жебрачу паличку в руки, наповняє з ним шпѣталѣ и тюрми (темницѣ), бо нѣт такого зла, грѣха або злочину, до котрого не довѣв бы алкоголь инак благого русина, если безмѣрно уживає єго.

Др. Василій Гаджега.

Без уживаня спиртовых напоїв є жите кождым оглядом гарнѣйше. Чоловѣк, який не пє, має свѣжѣ, здоровѣ змысли; побачить много красного в житю, в природѣ, в суспѣльности, та в своїй працї, про що єму анѣ не снилося, доки вон був в алкоголячнѣ запамороченю.

Політична, релігійна, або хоть яка свобода не можлива там, де люде пянствують.

Из думок президента Масарика.

Алькоголизм и моральнѣсть.

Перечитано на першом протиалькогольном звездѣ в Береговѣ
4. V. 1930.

На колько шкодливо впливає алкоголь на моральнѣсть людини, выстарчає нам тут пригадати тѣльки то, що алкоголь нищить нервову, систему,

про що *Бунгे и Форел*, свѣтославнѣ лѣкарѣ, алькогол отруєю нервов зовуть. А вже вѣдь нервов зависить тата гармонія и ровновага, яка має бути мѣж вѣщним свѣтом, та внутріенным нашим житем, яка виявляється в совѣсти, свѣдомости та в розумѣ и волї, якѣ прикметы суть не тольки даром Божим, але разом найделикатнѣйшими інструментами вѣчної, людскої души.

Вже 0.1 куб. ст. алькоголу спричинює дисгармонію в духових дѣйствіях. Повише 40 грамов замѣщає способність розсуду, калѣчить розважність, уступляє моральнѣ почування. Мимо сегоувольніює норови, пристрасти, грѣшнѣ наклоны похоты, одним словом, зменшує найцѣннѣйшѣ духовѣ дѣяльности нашї.*)

Вже першѣ учитель народов бачили сей руйнующий вплив алькоголу на моральність людства, перестерѣгали людей та напоминали на тверезе житя. Мойсей в своих пять книгах алькогольнѣ напої, як трезвенне узнання перешкоджуюче средство, заборонює уживати. Аронови вино пити прямо заборонить. (III. 9–11.) Також заборонює священникам пити, переддчим до церкви ишли бы. Заборонює питя и книга притчей. Судія Самуил представляє пяного як ганебного. Навал частенько опивався, и як піаный, про залив крови гине. Коли ангел господень оповѣстить Самсонову матер про рожденіє сына, заборонить матери алькогол пити. Так народиться духом и силою могутный муж (книга Судіїв XIII. 47). Пророк Даніил, перед королем вавилонским, экспериментацію доказує

*) Dr. Kőrösi György. Gimnáziumi értesítő t1913/14. Dés 12 old.

руѣнующий вплив вина на організм дитини. »Не будь из тых, каже св. Письмо, котрѣ вином напиваються, ибо пяниця и гультай збѣднѣє и облечеся в цуря«. Одна сходна байка говорить, що коли Ной зачав винницю садити, діявол з тим усло-віем присиловався помагати єму, що из урожаю третина має бути єго. Діявол потому поливав винницю кровю папуги, кровю мальпы, льва и свинѣ. И вѣдь тих часобъ чоловѣкъ, посля того, колько пе, першим разом є говорливым и хвальком, як папуга, по сьому одурѣлым и похѣтним, неначе малпѣ, а вѣдтак лютым, неначе лев, а вкѣнци подобним свинѣ*) коли ангел Господень звѣстив Захарієвъ рожденіє сына, так говорив: »Дружина твоя Єлизавета народить сына тебѣ, — велик вѣн перед лицем Господа, ибо нѣ вина, нѣ пива, нѣ иньшого напитку не буде пити и наповниться вже вѣд утробы материнскоѣ Духом святым. (Лук. I. 13—15). Божественный Спаситель дає нам возвищеный при-мѣр умѣренности и самоодречения. Правда, що Ісус в Канѣ галилейской перемѣнив воду в вино, але робив се выѣмкою и для того бѣдного израильского селянства, яке в тѣм вѣку здержливе жите жило и так вѣд загубы не було причины боятися. Ісус выбрав собѣ за предтечу св. Йоанна, abstinenta, меж єго апостолами бачимо молодшого Якова, назѣрея. А се була секта строгих abstinentов. Св. апостол Павел каже, що пяницѣ не побачать царства божого.

Але годѣ нам навести всѣ тотѣ слова св. Письма, якими сам Господь Бог наводжує нас до

*) Dr. Kőrösi György. Gimn. értesítő 1913-14. Dés. 6 old.

твerezого житя. Жите апостолом, святих, праведником, мучеником, богомольцом, пустинно-жительбом, навѣть жите загалу перших вѣков християнства показує на їх абстиненцію, бо навѣть на їх аскетизм. Немало допомагала їм тверезостъ жити без пороку, ідейно, и бути добродѣячами загалу. Шкодливий вплив алкогому на моральність доказують и наважують на абстиненцію и учитель інших религій. Тальмуд, жидовска. рел. книга, каже, що чоловѣк при першой чарочцѣ є бараком, при другої стане лвом, а при третьої свинею. Та и до сего дня жидовскѣ братія наша остаються звичайно при першой чарочцѣ, доступня льва, або свинї рѣдко дохожують; але тым лѣпше нукають наших хрещених, та на жаль, не без успѣху*).

Готама Будга, учитель будистов, каже в V.. зап.: не пий напоюючого напитка! Коран, св. книга могамеданов, строго заборонює уживання всякого рода напитків, и розвой музульманских народов не мало може завдячовати їх абстиненції. Греки та римляне їхню славну культуру розвили на почвѣ тверезого житя. Як слава їх походить від класичного, возвищеного, нравственного свѣтогляду, від безпорочних радостей житя, та від благородного намаганя до умѣренности, рѣвнож так походила и гибель від їх познѣйшої неумѣренности. Часом неизмѣримо збогатѣли, разом и стали безбожными и неморальными. Ось, причины загубы кожного народа! Стали обжирными и пьянствуючими гультайми. Про сѣ грѣхи зруйновалися, та зникли из сцены всесвѣтної исторії. А головну ролю и тут алкоголизм несе

Се same бачимо и в исторіѣ иных народов. Поки вони здержані, умѣрені, моральні, доти вони и сильні и способні до дальншого розвитку. Доказують се индогерманскі народи в Европѣ, а монгольскі в Азіѣ в середньом вѣку. Появилися меж коючиими греками та римлянами, як свѣжі могутні народы, а сила їх начиналася вѣд умѣренности и моральности. Заосновали величні державы, розвили власні енергії, здобували добробуту, цивилизації. В якій мѣрѣ росли: добробут та цивилизація, в такій мѣрѣ росла и нахабність за майном и за насолодами. Нахабність за майном веде англійців нищти первѣсных жительб Америки: індіянців не тольки кулею та мечем, але таки певно убивающим алькоголом. Те same робили вони з невинными ниграми, тазманами и маорами. Триє спутники: безморальність, неумѣренність, та національный напой, абсінт веде Францію, ачей найбѣльше цивилизовану державу, до безчасної могилы.

Але нам не до того! Цѣлею чоловѣка є шукати вѣчну правду и усовершати власне жите. Усовершенє житя вже без моральности и самоодреченя не дася. Суспольність вимагає здержаных одиниц, якѣ бы жертвовали жите не лиш для себе, але и за близких. Моральна людина шанує не лиш своє достоинство, але також и права до красшого, ідеального житя всѣх людей. Ми мусимо мати здорових, свѣжих нервѣв, ясної, спокойної, розсудної голови, крѣпкого переконаня, рѣшучого задуманя, чистого, свѣтлого спѣзнання дѣл, сильної волї, благородного, спѣвчутливого серця,

щобы, чим вѣрнѣйше спѣвняти миссію: нсвтомимою працею ублагороднити себе, ратовати слабших. Гасло: »ад майора натус сум«. Нс може бути для нас порожною фразою, але живою правдивостю.

Та всѣ, всѣ тѣ вымоги здѣйснити, якъ поставить для культурної людини миссія его, унеможняє оден грбзный демон-алькоголизм. Збпсует нерви, заморочить розум, калѣчить волю, осквернить серце, зворушить, збунтує кров, чистый збр заслонить, теряє енергіѣ, ослаблює память, одберає охоту до працї, гонить амбѣцію, вбтинає орлинѣ крыла Геніови, деформує, скривляє карактернѣсть, коротить жите, рые могили, руїнує щастє родинне, калѣчить потомків до семого поколѣння, потаїть Бога, розвалює олтары, святинї.

Але найбôльшою утратою, яку алькогол спричинює, пише Др. Карло Чанѣ, є та, що нищить в людской души религійнѣ почуваня, без яких справедешної и тревалої моральности уявити собѣ неможемо. Альбан Штолц каже, що коли ще одинока искорка побожности тлѣє на днѣ серця, тодѣ якраз паленка є тою водою, яка загасить и тоту остальну искорку. А вправдѣ так и є. Бодивѣмся лиш на десять Божіих заповѣдей поряду. Перша заповѣдь: Я єм Господь Бог твой, найнебудуть тобѣ Боги иньшѣ окрем мене! А вже пяниця заховує сю заповѣдь? Та де там! Св. Письмо каже, що єго богом є черево. Та так воно и є. Пяницѣ кличутся на склянку, а не на Бога. Друга заповѣдь: Не прозивай имя Господа твоего надаремно. Звѣсна рѣч, що нѣжнѣйшим почу-

ваньми опущенний піяк право орудовати язиком не може. На кождом кроцѣ лає, прокликає, ругає Бога. Трета заповѣдь: Памятай, обысь день недѣльний посвятив. Та ачей піяк у неділю и в святоходить до церкви, щобы в покаянію душу укрѣпiti та красшими задуманнями потѣшити себе? Недѣля є днем Пана Бога, але піяк только пана алькогола упознає, того и ославляє. В недѣлю уряды та склепы позаперанѣ, але корчмы вѣд рана до вечера одопертѣ. До церкви лишишкѣльнѣ дѣти идут, та мироносицѣ жены, богобойнѣ бабки. Так церква осталася на полы порожною, але корчмы битком повнѣ. Там торжествують піяки и жертвують панови своєму пивом, вином и горѣлкою. Вони вертаючися дому, не пôдрѣплея и втѣхи несуть до родинної хаты, але проклоны, грѣзьбу, лайки, сварки, битки; за якими слѣдують жѣночѣ та дѣтинячѣ сльозы, стогоны. Ось, так святкують пяницѣ день святочный. Четверта заповѣдь: Честуй отця и матерь твою, щобы тобѣ було благо и щоби ты довголѣтен був на земли. Не честує алькоголик, як сын, родичів своих, не доглядас, як батько, дѣток своих, не шанує наемників своих. Пяница забуває про слова св. ап. Павла: Кто про своїх родственники, та про хижну челядь не стараєся, той одрѣкається вѣры и є пôлдлѣйший, як безбожник. (Тим. 5, 8.). Пяница не воздержителем и пôдпорою родины, але ганьбою, крестом, та беремном. Пята заповѣдь: Не убий, що алькоголик кѣлько раз провинить проти сеї заповѣди, знана рѣч. Алькоголик коротить и свою жизнь и жизнь тих,

яких судьба до него привязала. Власне житя коротить тым, що алькогол палить, нищить кров та органи, коротить жите своих тым, що огірчус їх и выставляє їх недостаткам, б'єдам та нуждѣ. Статистика доказала, що выше 80 проц. убійств и самоубійств поповнююєся пôд впливом алькоголу. Убивец, або самоубивец, щоби здобути смѣлости и одваги до злочину, пôдкуражиться питем. Проти шестої заповѣди: Не чужолож, також алькоголик найскôрше провиниться. Алькогол зворушить, збунтовжить кров, фантазію здѣлає буйною, ослабляє силу волї, противостати злому. Про се розмова, та пѣснѣ пяного так часто суть стыднѣ. Про се пяный так часто забродить в поганѣ, безсоро миї учинки, в моральнє болото, в сксцесси похотей плотьских. Про се страдають, по найбôльшої части пиючї люде, на рѣжнї мочовї хоробы, якї пôмстяться — на жаль — и на їх невинных потомках и спричиняють ще рѣжнї иньшї хороби и вылюднене, якому були жертвою и римляне. Не мало виннї піяки и против ссмої заповѣди: Не укради. Пяница пропиває не лише мозольною працею заробленї грошї, але коли тых не выстарчає, пропе одежу, та иньшї хижнї рѣчи, — не только свої, але и до родини належачї. Та пяница — злочинец — и тут не застановиться. Не доста, що позбавився маєтку родинного, що приневолив жѣнку свою и дѣтей своїх на жебрачу торбу, але щоби заспокоїти ганебну пристрастъ пия, сягає и за чужим майном. Стане злодієм. На се учить и родину свою. Родичї малолѣтних злодѣїв звычайно суть алькоголиками.

Таки часто грѣшить піяк и противи восьмоѣ заповѣды.* Не будь свѣдком фальшивым противи ближнього твоєго. Давну латинску пословицю: Ін віно верітас, аткуе сінцерітас, не без права можно бы и так перевести, що опилый легко забуває за мѣру бесѣди. Много говорить и много лже, оклевечує и зачорнює близких своих, секрети ломить, будить сварки, ненависть, обиджує, завожує процеси меж людьми. Грѣшить піяк таки не мало и напроти девятої и десятої заповѣди Божої. »Собрї естоте ет вігілате, квіа діяболус, адверзаріус вестер, тамквам лео ругіенс, ціркумлет, курренс, квем деворет«. Будьте тверезъ и чуйнъ, бо діявол, противник ваший, неначе лев рыкающий, обходить, шукаючи, кого бы промкнути и до сих заповѣдей вѣдношуються. Шановать родинне щастя близких, респектовати святе право властного майна, вымagaє вѣд нас тверезоѣ та чуйноѣ душъ. Алькогол якраз тотъ прикмети нищить.

Лучша доля народа нашего тѣсно связана є з моральностю. Як моральнostь без тверезости немислима, так само культуру развити, добувати добробуту неморальный, пянствующий народ не може. Як пôдрубаный дуб засуженый є на высхненя, тому що позбавленый є житевых сил; ровно же в житю народов моральнѣ прикметы, якѣ суть: рел. почуття, тверезостъ, самоводречения, пошана близких, ощадностъ здоровлем, часом, майном, та подобнѣ, суть тою житовою силою; из якоѣ выженуть буйнѣ бѣты народноѣ освѣты и господарства, значить культуры.

---

* Dr. Griger M. A lelkipásztor az antialkoholizmus szolgálatában. 50 old.

В деревѣ нашего народного житя не вѣд нынѣ то-
чить уже червак: алькоголизм. Де вѣн заѣвся, там
завмирає свѣдома релїгійнѣсть, чиста моральнѣсть,
там гине здоровлє, охота до працѣ, амбїція до
гарнѣйших форм житя, до усовершення самого се-
бе. Пойдеш до наших меньших мѣст, (большѣ
центри, якѣ: Ужгород, Мукачево, Берегово, Хуст
и не згадуємо), та обставини, якѣ там побачиш,
потиснуть серце. На головных улицях, площах, хат
наших русинѣв и пôд микроскопом ледвы узриши.
Наш русин пропив своѣ фундушѣ; огороды, ни-
вы, збѣднѣв, вѣдступився на краѣ. Нужденѣ свої
хаточки будує у поточинах, у зворах, та по горах.
Заглянеш у малѣ, побочнѣ села, також та сама
массова-бѣднота простерається перед тобою. В тых
низоньких, темных хатчинах за столом царує оден
давний гость-тиран-алькогол. Цѣ засвѣтить ко-
лисъ в сесю темряву ясне свѣтло культуры, цѣ
загріє колись затерилу душу тепло любови мораль-
нѣйшого, здорового, гарнѣйшого житя? Не вжеж
про алькогол стали сесь кревнѣ братя нашѣ не
религійними, не моральными, та разом не здо-
ровыми, бѣдными? Жаль, але нынѣ вже и межи на-
шим людом не сором безбрачно жити, не сором
бѣлы, дѣвочий вѣнок о чорный кал кинути, пе-
ред судом за грошѣ фальшиво божитися, рôдных
дѣток недоглядати, старшину не честовати, у ро-
ботнѣй час мужчинам-жонам по корчмах валятися,
ляяти, проклинати, брехати, красти, убивати, не-
нависть роздувати, правотитися. Рôд свѣй, нац.
культуру не шановати, кидати, рôдну мову, скоро
вынароднитися. А всѣ тотѣ грѣхи меньше-бѣль-

ше спричинює алькоголізм, який у нас у корчмах має гнѣздо. Давна пословиця: нема села без болота. Але рѣвним правом можемо и то казати: нема села без корчми. В малом сѣльцю: 2—3 корчмы, в большом: 5—6, в Ясѣню 16 корчмов наличили. Не велике та бѣдне верховинське село: Кострины, тут через один рок 70.000 Кч пропито. В Ясѣню через два роки: 1 а пів міліонов. Та не диво, що в сем мѣсточку шириться безрелигійність, атеїзм, комунізм, ненависть, цинізм, безстыдність.

Алькоголізм, а за ним слѣдуюча неморальність суть губокими ранами на тѣлѣ народу нашого. А гоѣти єх є звана интелигенція наша. За сю повинність одповѣдати має перед Богом и перед исторією. Освѣщенна, культурна людина добре видить наслѣдки, якѣ слѣдують за алькоголізмом. Запобѣгти тым наслѣдкам інак не даєся, тілько абстиненцією. Я є переконаний, що *наша національна миссія: бути абстинентами!* Постановити діагнозу є певною дорогою до навернення здоровля. А прощо є наш народ бѣдний, прощо темний, не здоровий? Почему бракує в нем любов до працї, намаганя за красшими формами житя? Довга неволя — думаю — брак можливости розвити рідну культуру, здавили, притоптали єго красшї, своєріднї способності. Боль тужливої, неуспокоеної душї заморив алькоголем. Будучи народ наш абстинентом, зворушиться в дегенерованом тѣлѣ єго нова, свѣжа кров, тяжко хорый ожие, встане на жите працї, освѣти, культури, лучшої долї.

Коли нарѣд наш навести хочемо на тверезость,
то вперше самъ маємо бути тверезыми. Хочемо,
щобы нарѣд наш був религійным, та моральним?
Тодѣ геть з алькоголом! Хочемо, щобы був па-
тріотичним, свѣдомым, освѣщеним, здоровым,
заможным? Тодѣ геть з алькоголом! Хочемо, що-
бы був на своїй землі щастливым та вольним?
Тодѣ геть з алькоголом!

Кирило Феделеш.

Не давайте дѣтям своим.

Не давайте дѣтям своим
Ани капки вина!
Ани капки пива!
Ани капки горѣвки!

Прошо? Прото, що всѣ тѣ напої содержать
алькогол (спирт), який дѣтям и в зовсѣм малой
кѣлькости шкодить.

Як? 1. Алькогол задержує душевный та тѣ-
лесный розвой дитини, и шкодливо дѣйствує на
єї деликатнѣ органы, властиво на мозок.

2. Знижує тѣлесну здѣбност, зробить дѣтей
нахильными до рѣжных хворот и сам спричинює
не мало недуг.

3. Продовжує протяг всякої хвороты. Всѣ
дѣтинскѣ хвороты найуспѣшнѣйше лѣчаться без
алькогольных напоїв.

4. Алькогол втомить дѣтей, зробить їх лѣ-
нивыми, заспалыми а в школѣ неуважными.

5. Зробить їх дразнивыми и передчасно нер-
возными.

6. Алькогол загрожує моральність дѣтей, зробить ўсіх упорними и испослушними.

7. Алькогол будить все новѣ почутя жажды и спокусує до непастаного питя.

8. Для дѣтей найлѣпшим напойом є молоко.

Mudr. Jan Šimša.

Горѣ, усе горѣ, на висоты Таборської горы.

Колько раз тольки подумаю на нашу так дорогу молодь Пôдкарпатя, завжди одна думка не дає менѣ спокою. Ця думка не є інша, як та, що якби можна зробити з нашої молодї молодь таку, яка бы собѣ постановила за програму: Горѣ, усе горѣ, на висоти таборської горы. А власне чому? Бо це є одинока програма, яка зможе заповнити серце и душу молодї, якоє серце и душа вже и вôд самої природы так устроєнї, щоб усе йшла вперед. Молодь, яка не має в собѣ туги ити вперед, ити за ідеалами, ити туди, де є Ѣ серце без сумнїву перечує, що »добре ѿї там бути« — певно почне впадати та в скорий час впаде цѣлком и не принесе користі нѣ Богу, нѣ церкви, нѣ народу, який є з себе випустив.

Дорогї мої руськї братя и сестри, хто бы хотїв з межи Вас пропасти? Хто бы хотїв стати сухим »стромом«, який має вôдрубатися и на огонь веречи? Нѣ! Нѣ! Я знаю, що вы не высхнуть, але процвѣтати хотите и не на огни згорѣти, але жити хотите. Жити и робити за найкращї ідеали, за Бога-вôтчину и нарôд. Отже, дорогї

мо̄, жити и робити? Але як?! Нѣ! Жити — жити великим, повним амбѣціями святыми, жити житем, яке розломить камень неправди, темноты, незнання, жити за царство, в якій засвѣтить сонце всего, що красне и велике. Ця праця пôднесе пак и наш милый народ на уровень таку, яка йому здобуде славы и ваги на сценѣ житя в всѣх дѣлянках людської працї.

Але до такої працї треба чогось, без чого вона не є можлива. Знаєте чого? Здоров'я душі в здоровом тѣлѣ.

Душа и тѣло! Боже, це звяз чудовий, бо в нѣм — доки мы людьми — одна и друга сторінка с відказана на взаємну. Помоч.

Айно, бо

душа є мистцем, а тѣло інструментом,
душа є грачем, а тѣло скрипками, душа є бесѣдником, а тѣло микрофоном и так дале и так дале.

В чоловѣцї тольки тодѣ може ити праця добре и без перепон, коли душа має в собї доброго средства, на яком без всякої перешкоды може грати. А це станеся тодї, коли чоловѣк своє тѣло охоронить в повному здоровлю.

Цего то людського здоровля найбільший ворог є алькогол, який и по лѣкарським свѣдоцтвам нищить серце, утомлює нерви, ослаблює мозок, губить зmysli, перепиняє кровокруження, значить цѣлком знищить нас. А коли до цого взяти бѣду алькоголю з всѣх сторін и особливо на Пôдкарпатю — то можемо сказати, що не хороши, не лѣнивство, не невченість, але питя аль-

коголичных напоѣв с перва причина нашоѣ бѣды и так смутного положеня.

Руськѣ дѣти! Хочете бути камснярими? Хочете збудовати гарне, щасливе, могутне, цвѣтуче Подкарпатя? Коли айно, навчѣться бути абстинентами. Самъ змагайтесь ширити цю думку по всѣх дѣлянках нашого житя, допомагайте всѣм на цѣм полѣ роблячим и тодѣ певно, що буде и в нашого народу здорове тѣло, в якому буде и здорова душа, яка не буде хотѣти іншого, як ити усе горѣ, горѣ, на высочини таборської горы... Дальше через сяке тверезе, алькоголом не запаморочене житя доцѣлимо, що цѣ нашъ любъ высокѣ Карпаты самъ стануть чим скбрще такими таборськими горами, що цѣлый свѣт здивуванем буде казати: Добре нам туй бути...! Цего так величавого успѣху має доцѣлити в перший мѣрѣ наша дорога — твереза, або абстинентна руська молодь.

Димитрий Попович.

З циклю »Сельськѣ сny«.
Арендарський сон.

I.

Спить арендар наш, хропе так громко,
Раз засмѣється, раз стогне горько,
Махнੇ рукою, щось заворкоче,
І з переляку витрѣщить очи.

Сон йому, бачте, такий приснився,
Нѣби десь в корчмѣ натовп зробився —
Хлопи горѣлку, путь як водицю,
Чути: »Дай Боже! Іване, Грицю!«

А в ôн десь м єрить та наливає,
Бочку по бочц ъ все спорожняє,
Грош ъ рахує, у книжц ъ пише,
Пот тече з нього, аж важко дише.

Цей »ганиш ъвки« той »шабас ъвки«
Тут »монопольки«, там »ясен ъвки«
Йдуть з барилками р ъжного роду,
Беруть гор ълку як в Йордан воду.

А в ôн ярмурку десь поправляє,
Бороду гладить, та промовляє:
Бер ъть и пийте оце л ъкарство,
У вас є поле, є господарство.

Сам Господь каже: »хlop до гор ълки,
Н ъхто не може випити т ѡлько,
В ôн тяжко в пол ъ мусить робити
Й колиб не випив — не годен жити!

Панам вел ъв Бог робить гор ълку,
Арендарев ъ дав лише м єрку,
І сказав йому хlopам служити,
М єрять гор ълку и з цього жити.

II.

Бер ъть гор ълку пийте без грошей,
Я знаю, хто з вас газда хороший,
Коли не стане вам земл ъ й хати —
В мене у стайн ъ будете спати.

Там у куточку, кобы здорова,
Стойте сам ътна моя корова,
З вами вже буде ѿй весел ъйше,
А в гурт ъ спати куди тепл ъйше«.

Петься гор ълка, хлопи сп ъвають,
Сплять п ôд столами, себе валяють

Та у безтямъ буть кулаками,
А вон десь ходить по них ногами.

Ходить, рахує, фляшки збирає
У книжку пише, хто колько має, —
Й бачиться ѹому, що хлопськъ ниви
В ѹого ланочок себе зцѣлили.

Десь вся худобка ихня у нього,
Хлѣбець и паша, одежи много,
Все перенеслось в корчму з хлопами,
Що стали в нього всѣ наймитами.

Десь вон з женою та з дѣточками
В пишнѣй каретъ иде полями,
Бороду гладить и каже: Ханѣ!
Я в селѣ дѣдич, ти ясна панѣ!

А тѣ, що в корчмѣ пили, спѣвали,
За харчъ в нього робити стали,
На ѹого полѣ згинають спину,
За снопи роблять и за третину.

Лѣтом сапають, косами косять,
В зимѣ з торбами милости просяять,
Зрошујут землю кровавим потом
И мов псы гинуть під чужим плотом.

А ихнѣ дѣти зимию й лѣтом,
Ходять кленучи доленьку свѣтом,
На звѣрѣв диких зайдуть нарештѣ
Й вѣк коротають свой у арештѣ.

И все це робить мѣрка бляшана!
Арендар выйшов з неѣ на пана,
Хлоп через неї торбу на плечѣ,
»Спомяни Боже Душѣ помершੀ«.

Таке арендар спить собѣ сплячи

А тут щось уха разить боляче,
Незнаный гомон селом неситься
Що аж вѣд нього корчма трясеться.

Рух за тверезость десь тут узявся,
И громкий голос селом роздався,
Голос тверезый, голос могучий,
Корѣнь неволѣ и кайдан рвучій:

Не пий, Народе! Знай що причина
Нужды ѹ неволѣ — корчма єдина,
Знай, що горѣвка це тѣ пута,
У которых воля твоя закута!«

За ним мѣтлою суне плебѣсцит
Фляшки, кватирки з гори перѣшиль
И кричить: »Хлопы всѣ вѣд горѣлки
Так вѣдвертайтесь, мов вѣд гноївки!«

И всѣ, що в корчмѣ пют та спѣвають
Хоч як пощади просьять благаютъ —
Мѣтлою пражить так поза вуха,
Що летять з корчми просто без духа.

И разявивши арендар рота,
Глядить, до чого йде ця робота,
И бачить страшнѣ, пекольнѣ дива;
Де був магазин — кооператива.

А де вѣками хлопство сидѣло,
Нищило працю, духа и тѣло,
Де стояв шинквас, клята горѣлка —
Стойть Просвѣта ѹ Селянська Спблка!

Сонце поднялось ген-ген, високо,
З бебехом видно, закисле око,
Арендар сонный стогне, зѣтхає,
Село тверезе — вон пропадає.

Я. Чорнобривий.

Грѣхи батькôв.

»Дѣдо« сего чоловѣка був великим богачем. Майже цѣле село було в його руках. Але мав одну велику хибу. Любив часто напиватися. Те спричинило, що вон ще за свого житя втратив половину свого маєтку. Мав двоє дѣтей, сына и дочку. Дочка скоро померла и маєток лишився синови, то єсть батькови сего чоловѣка, що помер. Через те сего батько був в великій пошанѣ и почести мѣж людьми. Всѣ його любили, а головно тѣ, що звыкли коло него часто напитися. Йому добре жилось. Тольки нарѣкав часто, що лиш одного має сына. Як раз сего, що тепер мають його пороги. Сей бѣдняка народився по Петрѣвцѣ 36 роков тому назад. Не треба говорити, як були гучнѣ його уродини и хрестини. Цѣлый тиждень гуляла родина, сусѣди и побратими.

Синок був гарний, як голубиць. В рок поїсли його поскъпти до лѣкаря. Лѣкарь поскъпив и порадив їм, що коли хотят мати з сына радостъ и потѣху, то щоб нѣколи йому не давали жадних напиткôв. Що дѣтина буде склонна до пиття вже з молоду. Але як їй не буде даватися нѣ вина, нѣ пива, то ще буде здоровою.

Але вони лѣкаря не послухали, бо любили и самъ напиватися. При кождой гостинѣ, доброй и щасливой нагодѣ, як вони собѣ думали, давали свому синкови пiti. »Щоб и вино, саракс, набиралося силы и розуму«. Його батько часто справляв рѣжнѣ гостины, то за помершиими, то на именини и т. д. На гостинѣ кождый: кум, сват, сусѣд,

чи родак брав ъх сынка, улюблену дѣтину на колѣна и частував питем. Не раз синок и слѣзми заллявся и горко заплакав вѣд паленки. Але то нѣчо. Най соктуєся!

Коли сынок пôдрôстав и вже всмѣхався до чарки и казав »ще«! — батькови и матери не виставало радости. Тодѣ були би обняли и найбôльшого ворога, та поцѣлували То для них було велике и безмърне щастя.

Вже синкови минав пятнайцяый. Вôн часто заходив з батьком до корчми, щоб мало розвеселитися и мѣж людьми побалакати. Бо його всѣ вважали дуже мудрим и красну долю йому вѣщували. А де лиш були якѣ танцѣ, гостины чи забавы, вôн там був перший. Всѣ парубки любили його, бо вôн и музику найме и горѣвки дастъ принести и все, що лиш до гостини потрѣбне. Грошай мав доста. Батько для єдинака нѣчо не жалував.

Наблизилась вже и женитьба. Але гарнѣ багать дѣвчата не хотѣли за него вийти замуж. Єже за його легъньованя говорили, що вôн пяніця. Однако вôн вженився. Взяв дуже гарну і чесну дѣвчину. Шкода для него було такоѣ лиш вона бѣдна була и тому вийшла за него.

Одень тиждень жив вôн з жонкою по людськи. Але та нещасна наклоннiсть до питя замусила його пити далѣ.

Роки минали. Минало також його здоровля и маєток. Дѣточок було Богу дяковати. Однако всѣ вони були мѣзернѣ, блѣдѣ, часто хворѣли и не здатнѣ до нѣчого. Одно вмерло вже через

два мѣсяцѣ. Двоє коло восьмого року житя. Лишився хлопець и дѣвчина. Дѣвчина скоро дѣсталася гертику (туберкульозу) и тихонько перед сьоїм весельем померла. Сего року перед святою (св. недѣля). Хлопця знов мучить гостиць (ревматизм).

Тим часом сей нещасник напивався далѣ. Нибу за нивою, лаз за лазом секвестовали пани, лицитовали и платили за довг, за паленку. Паленка, що ъѣ выпивав, не спала и робила свое. Цѣле тѣло його набрекло, нôс почервонѣв, лице поморщилось, а в головѣ зачало бракувати, як кажуть »третоѣ дошки«.

В ôн на то не зважав. Не раз днями и ночами пе в корчмѣ. Деколи вертаєся в вечерѣ до дому, заблудить и цѣлу нôч риє носом по шанцах, по гноїщах, та по жидѣвських смѣтниках. Рано приведуть його до дому и начне оповѣдати, що »нечисте« водило його, та іншѣ такѣ дурницѣ.

Часом прийде до дому, порозганяє дѣтей, вис жонку, а всѣ горшки блюда и що лиш може, потрощить и знищить. И се часто повторялося. Через те дѣти перепуженѣ хворѣли и вмерали. А бѣдна жѣнка числячи на собѣ синцѣ вôд його ударôв, заливалася гôрькими слезами и плакала гôрько, плакала без кônця. Слабла на здоровлю и проклинала ту хвилю и ту годину, коли вона народилась.

В ôн пив, та пив и далѣ. И за чим говорив ясе, що його водить »нечисте«, то цѣле село вѣрило, що до него ъмився чорт.

Одного разу вертався з корчмы. Була красна лѣтна нôч. Мѣсяць ясно свѣтив. Небо исмов гра-

ло вѣд звѣзд. Вѣн завернув в побѣчну вулицю. Вже був близь дому, як щось стало йому лячно. Обзириувся и побачив велику чоловѣчу постать. То був нѣчник. Великий як кладня. Цѣлый мокрый, хоть було сухо. Нѣчник спѣшив за ним. Вѣн скоро скочив пѣд хату и хотѣв одомкнути дверѣ. Але нѣчник вже стояв над ним з грѣзним поглядом и таємничо, чаровною силою вѣдтягував його вѣд дверей. Вѣн сильно причепився до дверей. Однако нѣчник вѣдорвав його и зачав водити. Ведс нещасного великими лугами, стромкими скалами та страшними лебрями. Вже цѣлком обдертий. Не має на собѣ и ряндини. Тѣло до болоток пѣрвате. Ноги покалѣченї. Кров заливає дорогу, куди лиш ступить. Вже його терпѣння доходить до найвищого степеня. Але того ще недоста. Нѣчник веде його далѣ шкапѣтьом и дебрами и виводить на стромку скалу над морем, зводки кидає його до бездны. Вѣн паде, летить и в море: бух, лиш зашумѣло за ним.

З великого страху вѣн пробудився. На превелике диво, мѣсто нѣчника и моря побачив над собою свою добру жонку, що зливалася його водою и приводила до памяти. При єѣ помочи зайшов вѣн до хижѣ, лѣг на постѣль и не встав з неї вже аж за пять мѣсяців, так намучив його нѣчник, як вѣн наприказував.

Через сѣ мѣсяцѣ мала жонка спокою. Не була бита и не журилася, що вѣн може десь вмерти коло корчмы. Коли виздоровився, за намовою жонки и дѣтей, ішов до священника и прилюдно присяг, що не буде пити. Але присяга менше

тревала, як иого хворота. Вон знов зачав пити. Але хто присягу ламає, того Бог карає, говорять люде. Вон втратив здоровля и розум. Його вже водило и в полудни.

Тодѣ аж настало чорне житя для бѣдної жінки. Його сокотячи не раз и пухла з голоду. Але чарка переливалася через верх. Вон переставав и з корчми приходити до дому. Але и корчмарям надоїв.

Одного дождяного вечера выкинули його з корчми. Якийсь час рив носом вон коло корчмы, потом збрався и ішов до дому. Але горѣвка заала його водити. Мѣсто до дому вивела його за село. За селом була хата, в котрой рѣзали скот. За нею була досить широка яма, в котру зтѣщала кров, гн旣й и рѣжнѣ непотрѣбнѣ відпадки з мяса. Йому здалося, що то його хата. Обїйлов єсть з пять раз, але не м旣г зайти до середини. Тодѣ йому здалося, що та калюжа його обрѣг. Залѣз до калюжи лѣг и заснув. Гн旣й зачав його заливати. З всѣх боков затѣкав до рота, носа, ух и очей. А йому нещасному снится, що їемов вон находитися десь в гарній палатѣ, де все золотом вбрано и брилянтами. Там всѣ витаютъ його, та дорогим питем угощують. Вон веселиться, пе та гуляє! Тим часом гн旣й зачав його душити. Вон бачить, що вже гостина кончиться и його ведуть спати до розкішного сальону, де вон скоро засипає приемним сном на вѣки вѣчнѣ. Во гн旣й закончив свою роботу.

Другого дня піонад вечер віднайшли його. Роздутого взяли відти и візвезли на цвинтарь

до трупарнѣ. Жандарми не хотѣли позволити за-
вести його до власноѣ хаты, доки не посмітрити
комѣсія. Але комѣсія приходить аж з Х., тому
вон остався так, як його знайшли, аж до днесь.
Се вже третій день.

За сѣ дни цѣле село лиш про него говорить.
И рѣжнѣ повѣря пустили аж по других селах.
Всѣ стверджують, що його задушило »нечисте«.
Вчуємо, що скажуть пани!«

Дѣдусь скінчив и задумався. В 2. годинѣ
пополудню приїхала комѣсія. На цвінтар и я
пішов. Сперед трупарнѣ простерли його тѣло
на стôл. Було зовсѣм посинѣле и роздуте. Лѣкарѣ
розпороли його. Розрѣзали легки, печінку і
жолудок. Однако не знайшли слѣду алькоголю.
Дуже ѣх се здивувало, бо вже знали про сего
пяницю. Наконець розкрыли череп, щоб дістас-
ти до моску: Як відкрили, звѣдти вдарив та-
кий сильний запах паленки, що лѣкарѣ аж від-
скочили.

З того видно, що алькогол так сильно звя-
зувся з мозком, що його можна там знайти на-
вѣть по кѣлькох днях, коли врештѣ в тѣлѣ його
вже зовсѣм нема.

Посля того лѣкарѣ сказали, що причини йо-
го смерти була паленка.

Жінка осталась вдовою. В малой кучи бѣ-
довала далѣ з своїм сином, калѣкою. Однако,
підкопане здоровля не служило єї довго. В рôк
по смерти мужа спочила и вона вѣчним сном.
З ним перестали єї муки, терпѣння и страдання.
За те для сина настало гôрько, жебраюче житя.

Похоронили є̄ коло мужа. Над ними росла трепета, котра за найлекшим подыхом вѣтру трепетала и шумѣла листками, та немов розмовляла з вѣтром про тѣ людини и про їх так сумну исторію.

А в лѣтѣ, понад вечер часто мож було бачити на могилах калѣку-жебрака, котрый ширѣ и горячѣ молитви посылав до Бога.

А деколи, вѣтрик повѣвав, трепета шумѣла, а калѣка кидався на могилу, обѣмав и плакав, плакав!...

Росоха Стефан.

Не кажѣм: »Про те мало, що я выпю, нѣщо и згадовати«. Бо бодай »те мало«, що выпїмо, нам самим ачей и не пошкодило, але вправдѣ пошкодить іншим, котрѣ нас пити ви-дять, а за свою неумѣреннѣсть выговорюються нашою умѣреностю. Чим вyzначиїйшим є стан наший, тым важнѣйшим є приклад, якій даємо, тым и бôльша наша одповѣднѣсть. Про се: *Геть з алькоголом!*

Prof. Dr. Karol Lanyi, Rozprávky o alkoholu,

Коротка історія нашої дѣяльності.

Товариство »Тверезѣсть« основалося в. де-цимбрѣ 1928. року, при держ. русь. реаль. гим-назії в Береговѣ. Основателем його є проф. о. Кирило Феделеш. Членів вписалося 65.. На перших сходинах товариства выбрано презідію:

голова проф. о. Кирило Феделеш, мѣстоголова: Стефан Росоха (VIII. кл. уч.) и секретар: Василь Похил (VIII. кл. уч.). Також тодѣ було постановлено, щоби сходини товариства відбувалися що другої недѣлї. Вôд того часу наше товариство мало 20 сходин, на яких відбувалися рѣжнѣ промовы, вôдчити и деклямацiѣ, головно на тему простиалькоґольну.

Найкрасшим момснтом для нас був »Краєвий зѣзд абстинентов Пôдкарпатської Руси« в Береговѣ, дня 4. мая 1930.

Зѣзд відбувся вбудинку гімназії.

На зѣзд появилося богато гостїв из рѣжных сторон Пôдкарпаття. Були тут заступленi и найдалішѣ мѣста и села Пôдкарпатської Руси. На зѣздѣ приято статут »Чехословацького абстинентного союзу в Празѣ« одобр. рѣшенем министерства з дня 12. октября 1922. ч. 75.844/22-6' сдел. ч. зем. впр. пол. 21. рiйна 1922, ч. 379.677 ai 1922). Також був выбраний провиз. Головный Выконавчий Выдѣл для Пôдк. Руси. Потом установлено програма для дальшої дѣяльности. Даліше слѣдували рѣжнѣ рефераты.

Цѣлею нашого товариства є виховати школьну молодь, будучу нашу интелигенцiю в тверезом дусѣ.

Зладив: *Михайло Антал,*
VIII. кл. уч., м. голова.

Веселый кутик.

Проющо скакав Павло Наливайко. Из перечинскоъ штаці ѿ пасѣцкій учитель иде пôчю до дому. Нôч гарна, мъсячик гарненько свѣтить. Раз лиш зирк! побачить сусѣда, Павла Наливайка, гет пя-ненького. Павло путаєся, спѣває, та кожду тѣнь телеграфичных стовпôв, — якъ иеначе ярки, впо-перек дороги темнѣють, — з великим замахом перескакує. Учитель з подивом питасся Павла:

— Що се вы, Павле, скачете, як коза повербам?

— Ось, якесь нечисте ярки ионаправляло скрѣзь дороги, та и мушу пересаковати.

Цѣкавый Василь. Иде Михайло дорогою, та и бачить, що кум Василь жердею мъряє, — то звишки, то змирки, — дверъ на корчмѣ.

— Що вы робите куме? Питасся його.

— Та мъряю дверъ на корчмѣ, бо дуже менѣ чудно, як могла моя земля, хижка та волы и корова перенестися до сеѣ бѣсовоѣ корчмы?

Прошения до всѣх протиалько-гольних товариств Пôдк. Руси.

Просимо о ласкаве заяленя дотичного товариства, де и коли зорганизовалося, сколько членôв має, також имена президiї.

Заяленя просимо заадресовати: проф. К. Феделеш, Берегово, гимназія.

Дѣтина пяницѣ.

Хлопчина Івась мав лѣт девять. Недоля його була, що мав батька пяницю. Коли бувало напився, то наче звѣрь лютує в хатѣ и найменьша дрѣбниця зlostить його и виводить з рѣноваги.

Пяница-батько вертає до дому. В очах злость и божевѣлля, шукає за якою небудьчиною, щоби тольки вилляти свою злость и зробити в хатѣ сварки та жалю. Хто захоче ударити пса, той и бука скоро найде. І батько пяниця за бодай яку причину чѣпається Івася, зlostится и заходить вѣд гнѣву. Вкїнци хватає за нôж, кидается на малого Івася, який з страху тѣкає з хати тольки в подертїй сорочинї. А на дворѣ студена, морозяна нôч. Бѣжить вѣн босий, просто волосий до дѣдика та до бабки и прибѣгає змерзлий, окоченѣлий.

А прибита, стрѣвожена мати не сміє шукати дитину свою. Лише коли пяний чоловѣк заснув, пїшила з плачем питати у добрих сусѣдїв, чи не бачили Івася. Приводить його до дому аж на другий день.

Та Іvas вже не той, що був. Не держиться на ногах, не має охоти до єди, очи посоловѣли. Вхопила його страшна горячка.

Минув тиждень. Івасови не полекшало.

Минув ще тиждень. Івась не видержав сильно простуди и заснув вѣчним сном.

За селом на цвинтарѣ вкритим бѣлим снѣгом, чорнїє бѣла могилка...

Чи тольки та одна?...

(»Відродження«, Львів, 15. червня 1930.)

З реєстру питя алькогольних напитків.

В Чсл. республицѣ є 22.000 шкôл а 50 000 корчм. На 100 ученикôв припадає 1 школа, а на 280 обивателôв 1 корчма.

В Англії корчми упадають. Перед 30 роками мала Англія 103.000 корчм, а вже року 1929-30 має їх 8000, так що тепер припадає 1 корчма на 500 людей. Вироб пива упав на 46 проц., а вироб паленки на 58 проц. Противно в Сов. Россії алькоголізм страшно розширяється. 1924—25 р. виробили 10.000 л. лікеру, а вже в роках 1928—29 вироб пôднявся на 5 а пôв міліонôв л. Пите паленки пôднялася из 5.4 проц. на 9.1 проц. на голову. Лиш в самôй Москвѣ випито в роках 1928—29, окрем лікера 31 мил. л., пива 61 мил. л.; а з сего лиш десятина вироблюєся легальною доро-гою. Найбôльше пє комунистична молодь и діти. Кожда фабрика и школа окружена є корчмами, державними, та тайними. Анкета нар. комисаріяту про здоровництво з р. 1930 визвела катастрофаль-нѣ вислѣди. До цѣлковитої нѣмости запиваєся — мѣсячно — 39 проц. роботникôв, 40 проц. тижнево, останньо, ще частїйше. При дослѣд-женю в Петроградѣ доказалося, що 70 проц. уч-никôв, меж 8—16 літами, правильно пє водки. Се русскій рай! Таки чимало пить в мадярщинѣ, бо випить 1000.000 л. пива, а 3000.000 л. вина. По нѣмецкій статистицѣ, алькогол спричинює зниженя працьвної здôбности по ужитю 36—40 д. (1 л. пива) у садôвникôв 15.2 проц., у швачок 16 проц., у воякôв при стрѣльбѣ 10 проц.

Ювѣлейнѣ свята в честь Масарика.

Цѣла наша республика, без огляду на партіѣ и національнѣ рѣжницѣ, святкувала торжественно 7. березня р. 1930 80-тѣ роковини уродин першого президента. Не забули про Масарика и всѣ чужостороннѣ протиалькогольнѣ організації. Бо през. Масарик є сам одушевленим abstinentом, та до повної abstinenції закликує и свій народ. Його численнѣ протиалькогольнї брошури переложено на всѣ европейскї мови. З тих одна найцѣннѣйша »Етика и алькоголизм«, перекладена и на нашу мову. Бажаємо Пану Президентови ще довго поширювати прикладом своїм засади abstinentного житя!
